

CSG Liudger
Scholengemeenschap voor
praktijkonderwijs, vmbo en havo/vwo

SCHOOLONDERSTEUNINGSPROFIEL

CSG Liudger locatie Raai

Vastgesteld door het bestuur d.d. 22-03-2019

Gegevens van de school

Naam school **CSG Liudger**
Bestuur Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs voor de regio Oost Friesland
Adres Leerweg 1
9202 LE Drachten
Telefoonnummer 05 12 30 57 00
Email info@csgliudger.nl
Website www.csgliudger.nl
Brinnummer 25cm

Naam locatie **locatie Raai**
Adres Leerweg 1, 9202 LE Drachten
Telefoonnummer 05 12 30 15 700
Email raai@csgliudger.nl
Website www.csgliudger.nl/locaties/raai/
Brinnummer 25cm04

Voorwoord

Voor u ligt het schoolondersteuningsprofiel (SOP) van CSG Liudger locatie Raai. Hiermee willen wij u informeren over het aanbod van onze locaties aangaande passend onderwijs. Ons uitgangspunt is om ervoor te zorgen dat elke leerling de juiste ondersteuning krijgt tijdens zijn/haar schooltijd.

Onze school is wettelijk verplicht minimaal één keer in de vier jaar een schoolondersteuningsprofiel op te stellen waarin de school heeft vastgelegd welke voorzieningen zijn getroffen voor leerlingen die extra ondersteuning behoeven. Met dit schoolondersteuningsprofiel kunt u als ouder, kan de toeleverende school of kunnen andere betrokkenen lezen welk onderwijs- en ondersteuningsaanbod onze school biedt aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Dit maakt het vergelijken van het ondersteuningsaanbod van de diverse scholen in de regio mogelijk.

Voor meer informatie over onze school kunt u uiteraard ook de website van de school bekijken. Hierop is onder meer de schoolgids met informatie voor ouders te vinden. Ga vooral ook eens kijken op het open huis om de sfeer te proeven en al uw vragen direct te stellen, of maak een afspraak voor een gesprek op de school.

Als u uw kind/leerling bij onze school aanmeldt, onderzoekt de school welke ondersteuning uw kind/de leerling nodig heeft. Op basis hiervan wordt door de schooldirectie een zorgvuldig afgewogen besluit genomen omtrent plaatsing. U als ouder wordt van het besluit op de hoogte gebracht. Voor vragen over ondersteuning op de school, aanmelding en toelating kunt u contact opnemen met de contactpersoon voor toelating.

Ons schoolondersteuningsprofiel is met zorg en aandacht opgesteld door het bestuur van deze school. De ouders, docenten en leerlingen in de Medezeggenschapsraad hebben voorafgaand aan de vaststelling hun advies gegeven over de inhoud van het schoolondersteuningsprofiel.

Inhoud

Gegevens van de school	2
Voorwoord	3
Hoofdstuk 1: CSG Liudger	5
1.1 Missie	5
1.2 Visie	5
1.3 Kernwaarden	5
1.4 Visie op Passend Onderwijs	6
Hoofdstuk 2: Beschrijving van de niveaus van ondersteuning	6
2.1 Inleiding	6
2.2 Basisondersteuning (MEEDOEN)	7
2.3 Basisondersteuning plus (MEEDOEN PLUS)	7
2.4 Extra ondersteuning (MEERDOEN)	7
2.5 Speciale ondersteuning	8
2.6 Als het aanbod niet passend blijkt bij de onderwijsbehoeften	8
Hoofdstuk 3: De schoolondersteuningsprofielen van de school	9
Hoofdstuk 4: Ondersteuning locatie Raai	12
Bijlage 1: Beschrijving van de basisondersteuning (Meedoen)	20

Hoofdstuk 1: CSG Liudger

1.1 Missie

CSG Liudger is een christelijke scholengemeenschap met een duidelijke missie. CSG Liudger staat voor een liefdevolle, lerende en levendige gemeenschap waarin leerlingen en medewerkers tot hun recht komen, kunnen groeien tot de mens zoals God hen heeft bedoeld en zich verantwoordelijk weten voor de samenleving dichtbij en veraf.

1.2 Visie

CSG Liudger staat voor levensecht en toekomstbestendig onderwijs. Ons doel is om iedere leerling voor te bereiden op zijn of haar toekomst als volwaardig lid van de maatschappij. Wij besteden daartoe aandacht aan zowel kwalificatie, socialisatie als persoonsvorming. De docent is naast vakinhoudelijk expert ook coach voor de leerlingen bij hun persoonlijke ontwikkeling naar een plek in de maatschappij. Wij zien onze leerlingen als unieke individuen, in verbinding met de gemeenschap waar zij deel van uitmaken. We bieden onderwijs dat zoveel mogelijk aansluit op hun behoeften, leerstijl, kwaliteiten en talenten. In een maatschappij waarin geen zekerheden meer bestaan is het belangrijk dat we kinderen leren om te gaan met complexiteit en voortdurende veranderingen. Het accent binnen ons onderwijs komt daarom te liggen op onderzoeken en ontwerpen. We laten kinderen experimenteren en ze mogen fouten maken om verder te komen in hun ontwikkeling. Wij zijn een professionele leergemeenschap voor leerlingen en personeel, waarbij de leerling centraal staat. Bij ons voelt iedereen zich geaccepteerd, gewaardeerd en betrokken op elkaar en op de school. Onze scholengemeenschap heeft een liefdevol, levendig en lerend karakter en biedt professionele ruimte aan onze medewerkers. Ons personeel neemt verantwoordelijkheid, vanuit het gevoel van betrokkenheid bij de leerling en het onderwijs.

1.3 Kernwaarden

Deze missie en visie hebben we vertaald in de volgende vier kernwaarden:

Respect

Respect betekent dat de leerling er mag zijn als schepsel van God; dat hij of zij van waarde is. De leerling wordt aangesproken op zijn of haar gedrag, waarbij hij of zij als mens gerespecteerd wordt. Respect voor jezelf, de ander, de afspraken en de (leer-)omgeving zijn leidraad voor ons handelen. Luisteren, vragen en begrijpen komen vóór spreken, antwoorden en duiden.

Betrokkenheid

Betrokkenheid betekent dat liefde en echte aandacht de boventoon voeren. Er is aandacht voor de leerling als mens, de groei en de ontwikkeling die hij of zij doormaakt en voor de prestaties die hij of zij moet leveren. Wij doen wat we zeggen en zeggen wat we doen.

Veiligheid

Veiligheid betekent dat de leerling leert en leeft in een veilige (leer-)omgeving, waar hij of zij zich gekend mag weten. Wij willen een scholengemeenschap zijn waar mensen tot hun recht komen en zich tegelijkertijd geborgen weten.

Ontplooiing

Ontplooiing betekent dat de leerling mag groeien en ontwikkelen, met vallen en opstaan. De school is een plek waar de leerling wordt gecoacht en begeleid op weg naar zelfstandigheid. Er wordt rekening gehouden met wat de leerling kan en de mogelijkheden die de leerling heeft. Iedereen wordt gezien in zijn of haar eigen ontwikkeling. We vinden vernieuwen en verbeteren van belang en doen dit samen.

Ons motto is: 'Accent op aandacht'.

1.4 Visie op Passend Onderwijs

Het idee achter Passend Onderwijs is dat zoveel mogelijk leerlingen een plek hebben in het reguliere onderwijs bij hen in de buurt. CSG Liudger omarmt deze inclusie vanuit het idee dat iedereen, ongeacht zijn mogelijkheden, er als vanzelfsprekend bij hoort. CSG Liudger wil een scholengemeenschap zijn waar leerlingen kansen krijgen om zich op hun niveau te ontwikkelen. Dit heeft ze vastgelegd in haar visie en missie en strategisch perspectief 2016-2020 *“Versterken, vernieuwen en verbinden”*.

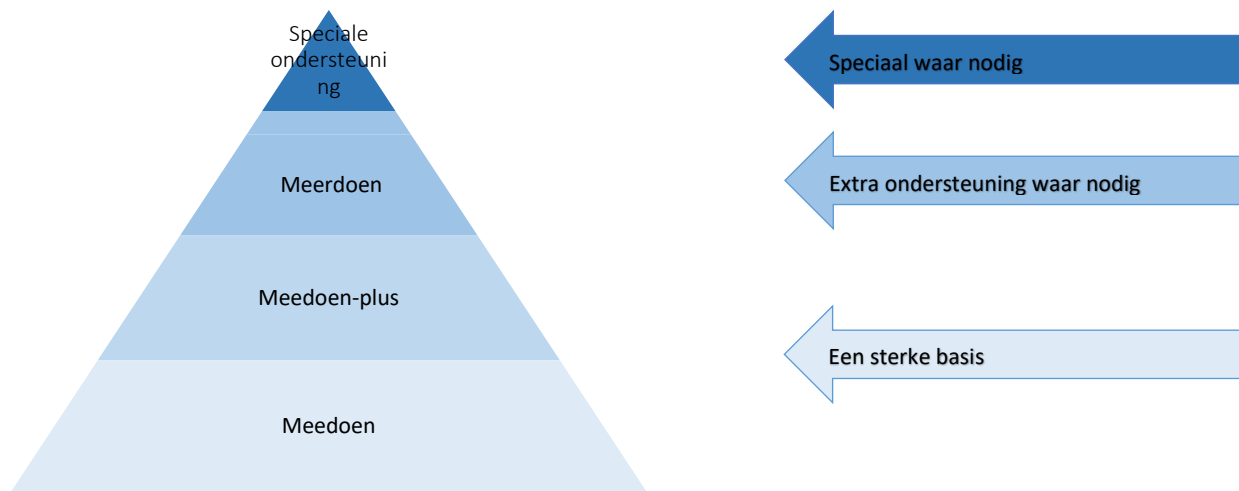
Passend onderwijs is een beleidskeuze die zich voornamelijk richt op leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte op het gebied van leren, gedrag en fysieke problemen. CSG Liudger wil alle leerlingen de kans bieden om zich zo goed mogelijk te ontwikkelen. Daarbij ontwikkelt de school zich voortdurend om leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, die benodigde ondersteuning te kunnen geven. De school werkt samen met ouders, leerlingen en verschillende ketenpartners om de ondersteuning vorm te geven. Dit is haast altijd maatwerk en de ondersteuningscoördinator van de school zal kijken of de school de ondersteuning kan bieden die de leerling nodig heeft. De scholen kunnen zich laten ondersteunen door het expertisecentrum. Daarbij staat de school open voor nieuwe vormen van ondersteuning. De school is echter nog niet in staat om alle leerlingen de ondersteuning te bieden die ze nodig hebben om succesvol te zijn op school. In dat geval zal de school samen met de ouders kijken welke school de ondersteuning wel kan bieden. Dit noemen we de zorgplicht. Scholen in een regio zijn samen verantwoordelijk om elke leerling een passende onderwijsplek te bieden. Daarvoor hebben ze een samenwerkingsverband opgericht. CSG Liudger is samen met 34 andere schoollocaties in Zuidoost-Friesland VO onderdeel van het gelijknamige samenwerkingsverband passend onderwijs.

Hoofdstuk 2: Beschrijving van de niveaus van ondersteuning

2.1 Inleiding

Binnen ons samenwerkingsverband passend onderwijs onderscheiden we vier niveaus van ondersteuning. Binnen de reguliere Voortgezet Onderwijs school kennen we drie niveaus van ondersteuning: basisondersteuning, basisondersteuning plus en extra ondersteuning. Alle scholen mogen zelf de inrichting van de ondersteuning aan leerlingen op schoolniveau organiseren. Het samenwerkingsverband bepaalt het minimale niveau van basisondersteuning dat elke school in ieder geval moet bieden. Dit noemen we Meedoen. Een school kan ervoor kiezen om een hoger niveau van basisondersteuning te bieden, basisondersteuning-plus. Dit noemen we Meedoen plus. Daarnaast bieden scholen voor regulier VO extra ondersteuning, dit noemen we Meerdoen. Of een leerling binnen de school ondersteuning ontvangt op het gebied van Meedoen (plus) of Meerdoen hangt af van:

- de intensiteit van de ondersteuning die de leerling nodig heeft;
- de inrichting van de ondersteuningsstructuur binnen de school en de beschikbare expertise binnen de school;
- de mate waarin aanpassingen in methoden/materialen/faciliteiten nodig zijn;
- de mate waarin de leerling een aangepaste omgeving nodig heeft;
- de ketenpartners die beschikbaar zijn.

Het vierde niveau van ondersteuning is de mogelijkheid voor extra ondersteuning buiten de VO-school, die (kortdurend) plaatsvindt bij het Orthopedagogisch Didactisch Centrum (OPDC) of (langdurig) op het Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO). Voor plaatsing op het OPDC of VSO is altijd een indicatie nodig van het samenwerkingsverband. Er zijn binnen het samenwerkingsverband afspraken gemaakt wanneer er een indicatie afgegeven kan worden voor deze voorzieningen.

2.2 Basisondersteuning (MEEDOEN)

'Wijzigingen aan, op en om het speelveld'

Dit is het ondersteuningsaanbod dat voor elke leerling beschikbaar is op het moment dat het nodig is. Deze basisondersteuning wordt geboden op alle scholen binnen het samenwerkingsverband Zuidoost-Friesland VO. De ondersteuning die valt onder de basisondersteuning wordt binnen het samenwerkingsverband aangeduid met MEEDOEN. Het niveau van basisondersteuning is de norm die de onderwijsinspectie stelt met betrekking tot de basiskwaliteit. Met behulp van deze basisondersteuning zal het voor de meeste leerlingen mogelijk zijn om het onderwijsprogramma op gelijke voet te volgen met hun klasgenoten. Het niveau van basisondersteuning is vastgelegd in het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband en opgenomen in bijlage 2 van dit schoolondersteuningsprofiel. De basisondersteuning wordt dus niet beschreven in het schoolondersteuningsprofiel in hoofdstuk 3.

2.3 Basisondersteuning plus (MEEDOEN PLUS)

'Wijzigingen aan, op en om het speelveld boven het minimale niveau van basisondersteuning'

Daarnaast kunnen scholen ervoor kiezen een breder niveau van basisondersteuning te bieden. Dit wordt aangeduid met de toevoeging van de 'plus', MEEDOEN-PLUS. Hierin kunnen verschillen zijn tussen de afzonderlijke scholen en schoollocaties. Het gaat hierbij om ondersteuning op individueel- of groepsniveau met een (in beginsel) tijdelijk en preventief (voorkomend) of licht curatief (oplossend) karakter. Deze ondersteuning is in principe voor elke leerling binnen de schoollocatie beschikbaar.

2.4 Extra ondersteuning (MEERDOEN)

'Aanpassen van de spelregels'

Voor een deel van de leerlingen is er echter meer nodig dan de basisondersteuning om de opleiding binnen de gebruikelijke studieduur op niveau af te ronden. Er zullen structurele aanpassingen in de regels van de opleiding moeten worden toegestaan: aanpassingen in de begeleiding, studielast,

toetsen of in het schoolgebouw. Als de 'spelregels' worden opgerekt is het mogelijk voor deze leerlingen binnen de grenzen van het aangeboden programma hun opleiding in het regulier onderwijs af te ronden. Het gaat hierbij om ondersteuning met een structureel, langdurig karakter op individueel niveau. Hierbij doet de school maximale aanpassingen in het onderwijsaanbod, leermiddelen en personele inzet. Als er sprake is van MEERDOEN dan spreken we over extra ondersteuning op schoolniveau en wordt er planmatig gewerkt door middel van het opstellen van een ontwikkelingsperspectiefplan (OPP). Dit betekent dat middels dit OPP ouders van de leerling en de leerling zelf structureel en formeel betrokken worden bij de beslissingen over de vormgeving van de ondersteuning.

2.5 Speciale ondersteuning

'Veranderen van speelveld'

Als het niet mogelijk is om een leerling met extra ondersteuning binnen een reguliere school voor voortgezet onderwijs een passende onderwijsplek te bieden, dan zijn er binnen het samenwerkingsverband twee voorzieningen beschikbaar: het VSO en het OPDC. Bij een plaatsing van een leerling in één van deze beide voorzieningen spreken we over speciale ondersteuning. Het kan hierbij gaan om een tijdelijke plaatsing op het OPDC, een symbiose met inschrijving in het VSO of een plaatsing in het VSO. Hiervoor is altijd een indicatie van het samenwerkingsverband nodig. Dit ondersteuningsaanbod wordt geboden op het OPDC en scholen voor het voortgezet speciaal onderwijs.

2.6 Als het aanbod niet passend blijkt bij de onderwijsbehoeften

'Grenzen aan de ondersteuning'

De school spant zich optimaal in om voor alle leerlingen aanpassingen in het onderwijsaanbod, de leermiddelen en de personele inzet te realiseren. Soms blijkt dit niet genoeg tegemoet te komen aan de zeer specifieke onderwijsbehoeften van de leerling om de opleiding binnen de gebruikelijke studieduur op niveau af te ronden. In dat geval zal de school vanuit haar wettelijke zorgplicht, in ieder geval in samenspraak met ouders en de leerling, de leerling naar een passende onderwijsplek toe leiden.

Hoofdstuk 3: Het schoolondersteuningsprofiel van locatie Raai

In dit hoofdstuk wordt in de vorm van een kruisjeslijst aangegeven welke vormen van ondersteuning door de verschillende locaties van onze scholengemeenschap worden gegeven. In hoofdstuk 4 worden per locatie een aantal ondersteuningsvormen verder uitgewerkt.

Bij elk aanbod geldt dat er wordt gekeken naar wat uw kind nodig heeft, ondersteuning is altijd maatwerk. De school beslist of uw kind in aanmerking komt voor een bepaalde ondersteuning. Hebt u alsnog vragen, dan kunt u de ondersteuningscoördinator van de school bellen voor informatie.

Personeel ondersteuningsaanbod voor leerlingen op het gebied van	Meedoen	Meedoen-plus	Meerdoen
Ondersteuning bij leren			
Bijlessen gericht op vakinhoud	x	X niet bij alle vakken	x
Ondersteuning bij rekenproblemen	x	x	x
Ondersteuning bij taalproblemen	x	x	x
Ondersteuning bij leesproblemen	x	x	x
Verrijkingsaanbod	x	x	x
Ondersteuning bij leergedrag			
Ondersteuning bij faalangst	x	x	
Ondersteuning bij examenvrees/toetsangst	x	x	
Huiswerkondersteuning	x	X extern bureau	
Ondersteuning bij motivatieproblemen	x	x	x
Studiebegeleiding (gericht op leren leren)	x	x	x
Ondersteuning bij planning en organisatie	x	x	x
Ondersteuning bij sociaal-emotioneel functioneren			
Ondersteuning bij de behoefte aan structuur/voorspelbaarheid	x	x	x
Ondersteuning bij de sociaal emotionele ontwikkeling	x	x	x
Ondersteuning bij de ontwikkeling van de weerbaarheid	x	x	x
Ondersteuning bij de ontwikkeling van de sociale vaardigheden	x	x	x
Ondersteuning bij fysieke beperkingen			

Ondersteuning bij lichamelijke beperkingen (lift, gehandicaptoilet)	X	x	x
Ondersteuning bij motorische beperkingen	X	x	x
Ondersteuning bij visuele beperkingen	X	x	x
Ondersteuning bij auditieve beperkingen	X	x	x
Ondersteuning bij spraak/taal problematiek	X	x	x
Ondersteuning bij langdurig en chronische ziekte (mentor/coach en OZL)	X	x	x
<i>(School)loopbaanondersteuning</i>			
Ondersteuning bij overgang po-vo	X	x	x
Ondersteuning bij overgang vo-vervolgonderwijs	X	x	x
Ondersteuning bij overgang van vo-werk			x
Ondersteuning bij verzuim	X	x	x
Gespecialiseerd mentoraat	X	x	
Gespecialiseerde leerlingbegeleiding	x	x	x

Ondersteuningsaanbod door aanpassingen in de organisatie van de school, het gebouw van de school of het lesmateriaal	aanwezig voor alle leerlingen	aanwezig voor één of meerdere leerlingen	Niet aanwezig
<i>Organisatie</i>			
Docententeam van 8 of minder docenten per klas			X
Inzet assistenten (meer handen in de klas)		X (incidenteel)	
Weinig wisseling lokalen			X
Werken met blokken (80-100 minuten)			X
Vast lokaal			X
Vaste schooltijden			x
Een rooster zonder tussenuren			x
Time-out plekken		x	
Individuele werkruimten		x	
Kleine klassen (minder dan 20 leerlingen)			x
Individuele aanpassingen in het lesrooster		x	
Individuele aanpassingen in het onderwijsaanbod		x	

Vaste persoon waar de leerling naar toe kan tijdens vrije momenten		x	
Onderwijs op afstand voor zieke leerlingen		x	
Lesmateriaal			
Verlenging toetstijd		x	
Auditieve ondersteuning toetsen		x	
Visuele aanpassing toetsen		x	
Gebruik van laptop/computer bij motorische problemen		x	
Auditieve ondersteuning lesmateriaal		x	
Visuele aanpassing lesmateriaal		x	
Ondersteuning bij timemanagement		x	
Beschikbaarheid digitaal lesmateriaal		x	
Gebouw			
Rolstoeltoegankelijk gebouw		x	
Rolstoelvriendelijke praktijklokalen	x		
Rolstoelvriendelijke leslokalen	x		
Therapieruimte			x
Extra schoonmaak in verband met allergieën			x
Time-out ruimte		x	
Visuele ondersteuning in de school	x	x	
Prikkelarme inrichting lokalen			x
Prikkelarme werkplekken in de klas			x
Pauzelokaal met toezicht			x
Individuele pauzeruimte		x	

Hoofdstuk 4: Ondersteuning locatie Raai

In hoofdstuk 3 is de ondersteuning weergegeven in de vorm van een kruisjeslijst. In hoofdstuk 4 worden verschillende vormen van ondersteuning verder uitgewerkt. Mocht u naar aanleiding van de omschrijving vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met de ondersteuningscoördinator van de school.

Locatie Raai in Drachten biedt de afstudeerrichtingen havo, atheneum en gymnasium aan. Bovendien kunnen leerlingen hier tweetalig onderwijs volgen of kiezen voor het technasium.

Wij dagen leerlingen uit om ondernemend en actief in het leven te staan. Initiatief, nieuwsgierigheid, creativiteit en uniciteit zijn daarbij de kernwoorden. We geven de leerlingen meer eigenaarschap over hun eigen leertraject. Op basis van de persoonlijke leerdoelen en vaste onderwijsdoelen bepalen de leerlingen in samenspraak met de docenten hun eigen leerroute. Ondernemende leertrajecten, al dan niet zelfbedacht door leerlingen, verbeteren de betrokkenheid en motivatie van de leerling.

Leren dat écht betekenis heeft, reikt verder dan cijfers. Betekenisvol leren sluit aan bij de individuele behoeften en ontwikkelingsmogelijkheden van leerlingen. We bereiden leerlingen voor op hun toekomstige plaats in de samenleving: intellectueel, sociaal, en emotioneel.

Beschikbare expertise binnen de school

Expertise	Inzet
Ondersteuningscoördinator	één voor de onderbouw en één voor de bovenbouw is lid van de toelatingscommissie zijn voorzitter en lid van het ondersteuningsteam van de locatie zijn wekelijks meerdere dagen aanwezig
Gedragsspecialist	is tweewekelijks aanwezig, als lid van het ondersteuningsteam is op afroep aanwezig
Dyslexiecoach	is wekelijks aanwezig
Schoolmaatschappelijk werker	komt via de gemeente Smallingerland houdt wekelijks 2 uur spreekuur
Leerplichtambtenaar	is op afroep aanwezig
Decaan	is wekelijks aanwezig
Consulent Passend Onderwijs	is lid van het ondersteuningsteam, verder op afroep
Specialist hoogbegaafdheid	is wekelijks aanwezig
Ambulante begeleider	is wekelijks anderhalf dag aanwezig

Ondersteuning bij leren

MEEDOEN PLUS	Ondersteuning bij het leren: remedial teaching
Inhoud (wat is het)	Leerlingen krijgen begeleiding op het gebied van spellen, technisch lezen en begrijpend lezen
Wat is het doel	Leerlingen werken leerachterstanden op deze gebieden weg zodat de leerling beter in staat is de lessen te volgen.
Voor wie	Voor leerlingen die tijdens de dyslexiescreening opvallen door hiaten bij spellen, technisch of begrijpend lezen
Door wie	Dyslexiecoach
Intensiteit	1 uur per week, tijdsduur afhankelijk van behoefte

Voorwaarden/procedures	Leerlingen die tijdens de dyslexiescreening opgevalen zijn, worden in samenspraak met de leerling en ouders door de dyslexiecoach opgeroepen
Extra informatie	

MEEDOEN PLUS	Ondersteuning bij het leren: Inloopspreekuur voor leerlingen met een (vermoeden van) dyslexie
Inhoud (wat is het)	Leerlingen of ouders met vragen betreffende dyslexie kunnen vragen stellen
Wat is het doel	leerlingen met een ondersteuningsvraag betreffende taal kunnen ondersteuning krijgen
Voor wie	Leerlingen met vragen betreffende taal
Door wie	Dyslexiecoach
Intensiteit	Wekelijks 1 uur
Voorwaarden/procedures	Ouders of leerlingen kunnen op eigen initiatief langs komen
Extra informatie	

MEEDOEN PLUS	Ondersteuning bij het leren: diataal
Inhoud (wat is het)	Toetsen op het gebied van taal en rekenen om het niveau te bepalen en bij hiaten bijlessen in te zetten
Wat is het doel	Hiaten in taal en rekenen bij leerlingen worden gesignaleerd zodat door ondersteuning leerlingen op het niveau van rekenen en taal komen dat voor het leren belangrijk is
Voor wie	Alle leerlingen in klas 1 worden getoetst. Leerlingen die niet op het gewenste niveau functioneren, krijgen een blok bijlessen op het gebied van taal of rekenen. Dit blijft hun hele schoolloopbaan zo.
Door wie	Toetsen worden digitaal afgenomen en door de dyslexiecoach geanalyseerd
Intensiteit	In klas 1 krijgen alle leerlingen de test, daarna krijgen de leerlingen die het nodig hebben, bijlessen.
Voorwaarden/procedures	
Extra informatie	

MEEDOEN PLUS	Ondersteuning bij het leren: lessen tekstbegrip
Inhoud (wat is het)	Leerlingen krijgen ondersteuning in begrijpend lezen
Wat is het doel	Leerlingen begrijpen teksten beter waardoor ze zich de lesstof beter eigen kunnen maken
Voor wie	Voor leerlingen die onvoldoende scores op de (jaarlijkse) toets tekstbegrip
Door wie	Door docenten Nederlands.
Intensiteit	Jaarlijks wordt er per leerjaar een serie van 8-10 lessen aangeboden.
Voorwaarden/procedures	Leerlingen die een onvoldoende score op de jaarlijkse toets tekstbegrip worden hiervoor aangemeld.
Extra informatie	We begeleiden havoleerlingen naar 3F-niveau en vwo-leerlingen naar 4F-niveau. Examenteksten zijn geschreven op genoemde niveaus.

MEEDOEN PLUS	Ondersteuning in het leren: rekenlessen in de bovenbouw
Inhoud (wat is het)	Rekenlessen ter voorbereiding van de rekentoets bij het examen
Wat is het doel	De rekenvaardigheden van de leerling zijn zodanig, dat hij/zij de rekentoets kan halen

Voor wie	Voor leerlingen in de bovenbouw die de proeftoets van rekenen niet hebben gehaald
Door wie	Door de rekendocent
Intensiteit	Wekelijks een uur
Voorwaarden/procedures	
Extra informatie	

MEEDOEN PLUS	Ondersteuning bij het leren: talentonderwijs
Inhoud (wat is het)	Leerlingen gaan naar Liverpool waar ze 3 dagen bezig gaan met wiskunde, muziek en culturele vorming
Wat is het doel	Leerlingen krijgen extra uitdaging door extra lesstof in een internationale setting
Voor wie	Voor leerlingen in havo 4 die in aanmerking komen voor talentonderwijs en goed zijn in Engels
Door wie	Door de werkgroep talentonderwijs
Intensiteit	3 dagen
Voorwaarden/procedures	Leerlingen worden geselecteerd door de werkgroep talentonderwijs volgens vaststaande criteria. De leerlingen moeten de lessen kunnen missen en de gemiste tijd zelfstandig in willen halen. Ouders moeten akkoord zijn, leerlingen moeten solliciteren op een plek in de groep.
Extra informatie	

MEEDOEN PLUS	Ondersteuning bij het leren: extra onderwijsaanbod voor leerlingen in de bovenbouw
Inhoud (wat is het)	Leerlingen in de bovenbouw havo/vwo die meer uitdaging nodig hebben, kunnen extra onderwijs krijgen in de vorm van het volgen van modules op de NHL
Wat is het doel	Goed presterende leerlingen worden blijvend uitgedaagd door een verrijkingprogramma aan te bieden
Voor wie	Leerlingen die het programma op de havo of vwo in de bovenbouw met gemak aan kunnen, extra uitdaging nodig hebben en extra lesstof aankunnen
Door wie	Door docenten van de NHL
Intensiteit	
Voorwaarden/procedures	Een leerling die hiervoor in aanmerking komt, wordt door de mentor bij de teamleider aangemeld.
Extra informatie	

MEERDOEN	Ondersteuning bij het leren: aanpassing lesprogramma Frans en Duits
Inhoud (wat is het)	Leerlingen met dyslexie kunnen in de onderbouw een aangepast lesprogramma moderne vreemde talen in de onderbouw krijgen
Wat is het doel	Leerlingen met dyslexie kunnen door een aangepast programma toch hun uitstroomprofiel halen
Voor wie	Voor leerlingen met dyslexie bij wie de resultaten op Frans en Duits de kansen op schoolsucces in gevaar brengen
Door wie	Door de teamleider en de dyslexiecoach.
Intensiteit	Dit is mogelijk vanaf het tweede blok in klas 2
Voorwaarden/procedures	De schoolleiding beslist of een leerling een aangepast lesprogramma krijgt. De voorwaarden en procedure staan beschreven in het protocol aangepast lesprogramma Frans en Duits

Extra informatie	Aanpassing aan het lesprogramma van Frans of Duits betekent dat dit vak in de bovenbouw niet meer gekozen kan worden.
------------------	---

MEEDOEN PLUS	Ondersteuning bij het leren: uitbreiding van het lesaanbod
Inhoud (wat is het)	Leerlingen in klas 4 van het vwo volgen lessen op de universiteit in een carrouselvorm
Wat is het doel	
Voor wie	Voor alle leerlingen van klas 4 van het vwo
Door wie	Door docenten van de universiteit
Intensiteit	
Voorwaarden/procedures	
Extra informatie	

Ondersteuning bij leergedrag

MEEDOEN PLUS	Ondersteuning bij leergedrag: huiswerkbegeleiding
Inhoud (wat is het)	Leerlingen kunnen zich aanmelden voor huiswerkbegeleiding. Dit wordt gegeven door een huiswerkinstituut op school.
Wat is het doel	Leerlingen leren planmatig te werken en krijgen korte vakinhoudelijke hulp waardoor hun leerresultaten verbeteren
Voor wie	Voor leerlingen die behoefte hebben aan begeleiding bij het maken en leren van hun huiswerk en/of waarvan de ouders het prettig vinden dat ze hun huiswerk op school maken
Door wie	Door het huiswerkinstituut NHI
Intensiteit	Op maandag, woensdag en donderdag, vanaf 2 uur. Leerlingen kunnen zich inschrijven voor 2 of 3 middagen
Voorwaarden/procedures	Ouders betalen zelf een gedeelte van de huiswerkbegeleiding
Extra informatie	Zie de website bij onderwijsaanbod, of www.studiecentra.nl

MEEDOEN PLUS	Ondersteuning bij leergedrag; screening van leerling met vermoeden van dyslexie
Inhoud (wat is het)	Vanuit de warme overdracht met basisscholen en bestudering van de dossiers worden leerlingen in klas 1 met een vermoeden van dyslexie zo spoedig mogelijk gescreend en wordt, indien dit vermoeden wordt bevestigd, een dyslexie-onderzoek uitgevoerd.
Wat is het doel	Leerlingen met dyslexie worden zo spoedig mogelijk naar faciliteiten toe geleid zodat ze de lessen zo goed mogelijk kunnen volgen.
Voor wie	Voor leerlingen waarbij een vermoeden van dyslexie is door uitval op talige onderdelen
Door wie	Door de teamleider klas 1 en de dyslexiecoach. Als er een dyslexie-onderzoek afgenomen wordt: het expertisecentrum
Intensiteit	Eenmalig in klas 1
Voorwaarden/procedures	Leerlingen worden uitgekozen door de teamleider klas 1 en de dyslexiecoach. Aan ouders wordt toestemming gevraagd voor de screening.
Extra informatie	Extra informatie is te vinden in het dyslexieprotocol van CSG Liudger, dat te vinden is op de website, onder publicaties

MEEDOEN PLUS	Ondersteuning bij leergedrag: uitkaart om zelf onderwijstijd in te vullen
Inhoud (wat is het)	Leerlingen kunnen 10 keer vrij vragen van een les en deze onderwijstijd invullen met een zelf gekozen project
Wat is het doel	Leerlingen krijgen de ruimte om zelf te bepalen aan welk vak ze minder of meer aandacht willen geven.
Voor wie	Voor leerlingen binnen het talentonderwijs die sommige lessen kunnen missen omdat ze de lesstof al beheersen en hun onderwijstijd inzetten voor zelfgekozen projecten
Door wie	De leraar van het vak waarvoor ze een uur laten vervallen, moet toestemming geven
Intensiteit	10 keer
Voorwaarden/procedures	De leerling heeft toestemming nodig
Extra informatie	

MEERDOEN	Ondersteuning bij leergedrag: persoonlijke begeleider
Inhoud (wat is het)	Een leerling wordt door een persoonlijk begeleider ondersteunt bij het plannen van huiswerk
Wat is het doel	De leerling leert te plannen waardoor hij/zij het huiswerk goed kan maken en leren waardoor hij/zij het uitstroomperspectief kan behalen
Voor wie	Voor leerlingen die langdurig individuele begeleiding nodig hebben bij het plannen van huiswerk
Door wie	Door de persoonlijk begeleider
Intensiteit	Een half uur per week
Voorwaarden/procedures	Het ondersteuningsteam besluit of een leerling extra ondersteuning in de vorm van een persoonlijke begeleider nodig heeft
Extra informatie	Voor deze leerling wordt een OPP gemaakt

MEERDOEN	Ondersteuning bij leergedrag: een leerling krijgt 2 jaar voor het eindexamenjaar
Inhoud (wat is het)	De lesstof van het eindexamenjaar wordt over 2 jaar uitgespreid
Wat is het doel	Een leerling slaagt, ondanks langdurige problematiek, voor het eindexamen
Voor wie	Voor leerlingen die vanwege langdurige problemen, op het gebied van gezondheid of sociaal-emotioneel functioneren, niet alle lessen kunnen volgen
Door wie	Door de mentoren en de docenten
Intensiteit	2 jaar
Voorwaarden/procedures	De leerling die hiervoor in aanmerking zou kunnen komen, wordt aangemeld bij het ondersteuningsteam.
Extra informatie	Voor deze leerling wordt een OPP gemaakt

Ondersteuning bij sociaal emotioneel functioneren

MEEDOEN PLUS	Ondersteuning bij sociaal emotionele ontwikkeling: sociale vaardigheidstraining
Inhoud (wat is het)	De sociale vaardigheidstraining 'mag ik meedoen'
Wat is het doel	Leerlingen worden sociaal vaardiger waardoor ze beter functioneren op school en hun welbevinden wordt vergroot
Voor wie	Voor leerlingen die ondersteuning nodig hebben bij hun sociale vaardigheden door deze te trainen
Door wie	Door de sociale vaardigheidstrainer
Intensiteit	In een module gedurende een aantal weken
Voorwaarden/procedures	De leerling wordt aangemeld door de mentor, de leerling zelf of de ouders.
Extra informatie	De training wordt in een kleine groep gegeven

MEEDOEN PLUS	Ondersteuning bij sociaal emotionele ontwikkeling: sociale weerbaarheidstraining
Inhoud (wat is het)	Het is een sociale weerbaarheidstraining gebaseerd op de training 'Rots en Water'
Wat is het doel	De leerlingen zijn beter in staat voor zichzelf op te komen
Voor wie	Voor leerlingen in klas 1 en 2 die moeite hebben om voor zichzelf op te komen
Door wie	Door de trainer 'Rots en Water'
Intensiteit	8 weken
Voorwaarden/procedures	De mentor meldt een leerling aan
Extra informatie	Er wordt een aparte jongensgroep en een aparte meisjesgroep gevormd. De groep is niet groter dan 20 leerlingen. De training wordt afgesloten met een examen.

MEEDOEN PLUS	Ondersteuning bij sociaal emotionele ontwikkeling: faalangstreductietraining
Inhoud (wat is het)	Leerlingen leren omgaan met hun faalangst en deze te verkleinen
Wat is het doel	Door beter met hun faalangst om te kunnen gaan, kunnen leerlingen zich beter ontwikkelen
Voor wie	Voor leerlingen in klas 1 met faalangst
Door wie	Door de faalangstrainer van school
Intensiteit	
Voorwaarden/procedures	De leerlingen worden aangemeld door de mentor
Extra informatie	

MEEDOEN PLUS	Ondersteuning bij sociaal emotionele ontwikkeling: examenvreestraining
Inhoud (wat is het)	Leerlingen leren omgaan met hun examenvrees en deze verkleinen
Wat is het doel	Door beter met hun examenvrees om te kunnen gaan, zijn de leerlingen in staat beter te presteren op het examen
Voor wie	Voor leerlingen met examenvrees
Door wie	Door de examenvreestrainer
Intensiteit	6 keer in de examenperiode
Voorwaarden/procedures	De mentor of persoonlijke begeleider meldt de leerling hiervoor aan
Extra informatie	

MEEDOEN PLUS	Ondersteuning bij sociaal emotionele ontwikkeling: ontwikkeling van communicatieve vaardigheden
Inhoud (wat is het)	Leerlingen ontwikkelen hun communicatieve vaardigheden tijdens een project op de NHL
Wat is het doel	Leerlingen ontdekken wie ze zijn en hoe ze in elkaar zitten
Voor wie	Voor alle leerlingen van havo 4
Door wie	Door de NHL
Intensiteit	2 dagen in klas 4
Voorwaarden/procedures	
Extra informatie	De training 'Rots en Water' is onderdeel van het programma

MEERDOEN	Ondersteuning bij sociaal emotionele ontwikkeling: aparte pauze-ruimte
Inhoud (wat is het)	Een leerling kan in een aparte ruimte zijn pauze houden
Wat is het doel	Leerlingen die snel overprikkeld zijn, kunnen de pauze in een aparte ruimte houden zodat ze tot rust kunnen komen en daardoor in staat zijn de lessen daarna te volgen
Voor wie	Voor leerlingen die snel overprikkeld zijn, waardoor ze af en toe tot rust moeten komen zodat ze daarna de les weer kunnen volgen
Door wie	
Intensiteit	Waar nodig elke pauze
Voorwaarden/procedures	Leerling wordt hiervoor aangemeld bij het ondersteuningsteam
Extra informatie	Hiervoor wordt een OPP geschreven

MEERDOEN	Ondersteuning bij sociaal emotionele ontwikkeling: persoonlijke begeleider
Inhoud (wat is het)	Een leerling wordt door een persoonlijk begeleider ondersteunt bij de sociaal-emotionele ontwikkeling
Wat is het doel	De leerling wordt begeleid in de omgang met andere leerlingen en leraren zodat zijn/haar welbevinden wordt vergroot en uiteindelijk ook de leerprestaties.
Voor wie	Voor leerlingen die langdurig individuele begeleiding nodig hebben bij hun sociaal emotionele ontwikkeling
Door wie	Door de persoonlijk begeleider
Intensiteit	Een half uur per week
Voorwaarden/procedures	Het ondersteuningsteam besluit of een leerling extra ondersteuning in de vorm van een persoonlijke begeleider nodig heeft
Extra informatie	Voor deze leerling wordt een OPP gemaakt.

Ondersteuning bij fysieke beperkingen

(School)loopbaanondersteuning

MEEDOEN PLUS	(School)loopbaanondersteuning: rondleiding door de school
Inhoud (wat is het)	Nieuwe leerlingen kunnen, naast de introductiemiddag, een rondleiding krijgen
Wat is het doel	leerlingen maken een goede overstap van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs
Voor wie	Leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben bij de overstap van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs

Door wie	De ondersteuningscoördinator
Intensiteit	Eenmalig, individueel
Voorwaarden/procedures	Een leerling wordt hiervoor aangemeld bij de ondersteuningscoördinator
Extra informatie	

Ondersteuning door aanpassingen in de organisatie

Ondersteuning door aanpassingen in het lesmateriaal

MEERDOEN	Ondersteuning in het lesmateriaal: gebruik van brailleboeken
Inhoud (wat is het)	Blinde leerlingen kunnen de methodes in braille krijgen
Wat is het doel	Blinde leerlingen kunnen het reguliere onderwijs volgen
Voor wie	Voor blinde leerlingen die met braille kunnen werken
Door wie	Door de ondersteuningscoördinator
Intensiteit	Bij alle lessen
Voorwaarden/procedures	Ouders nemen contact op met de ondersteuningscoördinator
Extra informatie	

Ondersteuning door aanpassingen in het gebouw

Bijlage 1: Beschrijving van de basisondersteuning (Meedoen)

Samenwerkingsverband Zuidoost-Friesland VO

Inleiding

Het samenwerkingsverband Zuidoost-Friesland VO heeft het minimale niveau van basisondersteuning gedefinieerd op basis van de normen voor de basiskwaliteit van de onderwijsinspectie met betrekking tot de onderwijskwaliteit (Onderwijsproces en Schoolklimaat).

Kwaliteitsgebied Onderwijsproces

Standaard OP1. Aanbod

Het aanbod bereidt de leerling voor op vervolgonderwijs en de samenleving

Basiskwaliteit
De school biedt een breed en op de kerndoelen gebaseerd aanbod dat ook de referentieniveaus taal en rekenen omvat
Het aanbod is dekkend voor de examenprogramma's
Het aanbod bereidt de leerlingen inhoudelijk goed voor op het vervolgonderwijs
LOB (loopbaanoriëntatie) heeft een centrale plaats in het examenprogramma
Het onderwijs is gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie en op kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten
De inhoud van het onderwijsaanbod zijn afgestemd op de verschillende leerbehoeften van leerlingen. Dat houdt ook in dat er structureel en herkenbaar aandacht wordt besteed aan het bestrijden van achterstanden op alle gebieden waaronder rekenen en in het bijzonder de beheersing van de Nederlandse taal
De school heeft de leerinhouden evenwichtig en in samenhang over de leerjaren heen verdeeld, dit is een voorwaarde voor een ononderbroken voortgang in de ontwikkeling van leerlingen
De school legt de doelen voor het onderwijs, de inhoud en de opbouw van het aanbod vast in het schoolplan

Kernstandaard OP2. Zicht op ontwikkeling en begeleiding.

De school volgt en begeleidt de leerlingen zodanig dat zij een ononderbroken ontwikkeling kunnen doorlopen.

Basiskwaliteit
De school verzamelt vanaf binnenkomst systematisch informatie over de kennis en vaardigheden van haar leerlingen
De school vergelijkt deze informatie met de verwachte ontwikkeling
De school stemt het onderwijs af op de onderwijsbehoeften van zowel groepen als individuele leerlingen
Wanneer leerlingen niet genoeg lijken te profiteren van het onderwijs analyseert de school waar de ontwikkeling stagneert en wat mogelijke verklaringen hiervoor zijn
De school vertaalt de analyse van stagnatie in het leerproces in plannen om achterstanden bij leerlingen te verhelpen

De school geeft de leerlingen de begeleiding die zij nodig hebben om beter het onderwijsprogramma te kunnen doorlopen
De school biedt leerlingen die achterstanden hebben onderwijs dat op structurele en herkenbare wijze aandacht besteedt aan het bestrijden van die achterstanden
De school heeft de wijze waarop het onderwijs wordt afgestemd op de voortgang van de ontwikkeling van leerlingen in het schoolplan beschreven

Kernstandaard OP3. Didactisch handelen

Het didactisch handelen van de leraren stelt leerlingen in staat tot leren en ontwikkelen.

Basiskwaliteit
De leraren plannen en structureren hun handelen met behulp van informatie die zij over leerlingen hebben
De leraren zorgen ervoor dat het niveau van hun lessen past bij het beoogde eindniveau van leerlingen
De aangeboden leerstof is logisch opgebouwd binnen een reeks van lessen alsook binnen één les
De leraren creëren een leerklimaat waardoor leerlingen actief en betrokken zijn
De leraar structureert met geschikte opdrachten en heldere uitleg het onderwijsaanbod zodanig dat de leerling zich het totale leerstofaanbod eigen kan maken
De leraren stemmen de instructies, begeleiding, opdrachten en onderwijstijd af op de behoeften van groepen en/of individuele leerlingen
De afstemming is zowel op ondersteuning als op uitdaging gericht, afhankelijk van de behoeften van leerlingen
De school heeft haar beleid over het pedagogisch-didactisch handelen in het schoolplan geformuleerd

Standaard OP4. Extra ondersteuning

Leerlingen die dat nodig hebben ontvangen extra aanbod, ondersteuning en begeleiding

Basiskwaliteit
De school biedt leerlingen een passend onderwijsaanbod, ondersteuning en/of begeleiding gebaseerd op de mogelijkheden van de betreffende leerlingen
Het aanbod, de ondersteuning en/of de begeleiding zijn gericht op een ononderbroken ontwikkeling van de leerling
De school evalueert periodiek of het aanbod het gewenste effect heeft en stelt de interventies zo nodig bij
De school heeft in het schoolondersteuningsprofiel vastgelegd wat zij onder extra ondersteuning verstaat en welke voorzieningen de school kan bieden in aanvulling op het door het samenwerkingsverband beschreven niveau van basisondersteuning
De school stelt vervolgens na op overeenkomst gericht overleg met de ouders vast of een leerling extra ondersteuning nodig heeft. Voor die leerlingen stelt de school een ontwikkelingsperspectief vast dat minimaal één keer per jaar met ouders wordt geëvalueerd
De school legt in het ontwikkelingsperspectief welke begeleiding de leerling geboden wordt, in welke onderwijssoort in het voortgezet onderwijs de leerling naar verwachting het examen zal halen en over de belemmerende en bevorderende factoren die van invloed zijn op het onderwijs aan de leerling
De school heeft in het schoolplan beschreven op welke wijze het ondersteuningsprofiel wordt betrokken bij het onderwijskundig beleid

Standaard OP5. Onderwijstijd*De leerlingen krijgen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken*

Basiskwaliteit
De school biedt een programma aan dat voldoet aan de wettelijke verplichte onderwijstijd
De onderwijsactiviteiten worden verzorgd onder verantwoordelijkheid van diegenen die op grond van artikel 33 van de WVO onderwijs mogen verzorgen
De onderwijstijd wordt onder verantwoordelijkheid van de schoolbewust gepland en verzorgd
Leerlingen kunnen op de school ten minste 189 dagen onderwijs volgen

Standaard OP6. Samenwerking*De school werkt samen met partners om het onderwijs voor haar leerlingen vorm te geven*

Basiskwaliteit
Voor leerlingen met extra ondersteuning werkt de school samen met het samenwerkingsverband passend onderwijs en partners in de zorg
Er is effectief onderwijs met andere scholen in de gemeente en met de gemeente zelf over het bestrijden van onderwijsachterstanden bij leerlingen, het bevorderen van integratie en het voorkomen van segregatie en over inschrijvings- en toelatingsprocedures. De school voert de gemaakte afspraken uit

Kwaliteitsgebied schoolklimaat**Kernstandaard SK1. Veiligheid***Schoolleiding en leraren dragen zorg voor een veilige omgeving voor leerlingen.*

Basiskwaliteit
De school zorgt voor de sociale, fysieke en psychische veiligheid van de leerlingen in en om de school gedurende de schooldag
De school monitort dit tenminste jaarlijks de beleving van de veiligheid en het welbevinden van de leerlingen
De school heeft een veiligheidsbeleid (beschreven in een document) gericht op het voorkomen, afhandelen, registreren en evalueren van incidenten, ingebed in het pedagogisch beleid van de school en stevig verankerd in de dagelijkse praktijk
Als de uitkomsten van de monitoring daartoe aanleiding geven, treft de school maatregelen om de situatie te verbeteren
Schoolleiding en leraren voorkomen pesten, agressie en geweld in elke vorm en treden zo nodig snel en adequaat op